

منشور اجرایی امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه :

ولتكن منكم أمةٌ يدعون إلى الخير و يأمرون بالمعروف و ينهون عن المنكر و أولئك هم المفلحون (آل عمران: ۱۰۴)

امر به معروف و نهی از منکر به عنوان دو فریضه بزرگ دینی مهمترین تضمین کننده سلامت اخلاقی و رفتاری در عرصه اجتماعی محسوب می شود. باید این دو مقوله علاوه بر تکلیفی شرعی، حقی مدنی و سیاسی برای عموم مردم به شمار می روند. طبق اصل هشتم قانون اساسی «در جمهوری اسلامی ایران، دعوت به خیر، امر به معروف، و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت». برانگیختن این احساس وظیفه در فضای دانشگاه و در روابط استاد و دانشجو و مدیر و کارمند، رسالت بزرگی است که بر دوش همه این افراد و نهادهای مسئول است. برای اجرای مؤثر و عمل صحیح به این دو فریضه اسلامی و انسانی در دانشگاه فردوسی مشهد و پرهیز از آسیب‌های ناشی از غفلت از آنها، منشور اجرایی امر به معروف و نهی از منکر توسط کمیته مشورتی امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه تدوین و تنظیم گردید و در جلسه مورخ ۹۴/۴/۸ شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه در ۶ ماده، ۳۹ بند و ۱۴ تبصره مطابق شرح ذیل به تصویب رسید.

ماده ۱ : اهداف

- ۱- ایجاد انگیزه اجتماعی در توجه و اقبال به امور معروف و تقویت آن
- ۲- پیشگیری از بروز و گسترش گرایش به منکر
- ۳- بالابردن احساس شوق درونی به معروف و نفرت و انزجار از منکر
- ۴- برداشتن گام‌های مؤثر در جلوگیری از منکرات
- ۵- تأمین امنیت روانی و معنوی و تقویت امید به بهبود و اصلاح
- ۶- گسترش روحیه مسئولیت‌پذیری و از بین بردن زمینه بی‌تفاوتی و مسئولیت‌گریزی همگانی
- ۷- ارتقای آگاهی و بصیرت عمومی در باره آنچه معروف و منکر به شمار می رود.

ماده ۲ : اصول اجرایی

- ۱- استفاده از همه امکانات دانشگاه و سوق دادن برنامه ریزی‌های فرهنگی به سوی نشر معروف در فضای دانشگاه
- ۲- رعایت ضوابط، مراحل و شیوه‌های اسلامی و منطقی و عقلانی امر به معروف و نهی از منکر
- ۳- رعایت اولویت در ترویج مصادیق برتر معروف
- ۴- رعایت اولویت در برخورد با مصادیق بارزتر و مهم‌تر منکرات
- ۵- رعایت حرمت و کرامت افراد در مواجهه با امر منکر
- ۶- رعایت عدالت و انصاف در برخورد با منکرات

- ۷- جلب مشارکت دانشگاهیان و برجسته کردن نقش امنای مذهبی و سازمان های مردم نهاد(سمن) فرهنگی دانشگاه در اجرای امر به معروف و نهی از منکر
- ۸- اولویت رسیدگی به مسایل و هدایت امور در هر واحد با کارگروه مربوط
- ۹- به کارگیری حداکثری ظرفیت نهادهای قانونی دانشگاه.

ماده ۳ : ساختار اجرائی

۱- بالاترین مرجع سیاست گذاری و تصمیم گیری در حوزه امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه ، شورای تخصصی فرهنگی و اجتماعی دانشگاه است. این شورا مسئولیت خود را در این زمینه از طریق تاسیس شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه به انجام می رساند.

۲- شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه وظیفه اصلی هدایت و نظارت بر همه برنامه ریزی ها و اقدامات را در این حوزه، بر عهده خواهد داشت.

۳- شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه مرکب از هفت عضو است که اعضای حقیقی آن به مدت دو سال با حکم رئیس شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه (رئیس دانشگاه) منصوب می شوند. این اعضا عبارتند از:

- معاون فرهنگی و اجتماعی دانشگاه به عنوان رئیس شورا
- نماینده رئیس دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه
- عضو هیات علمی حاضر در شورای فرهنگی اجتماعی دانشگاه
- یک نفر از اعضای هیئت علمی به انتخاب شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه
- مدیر فرهنگی دانشگاه به عنوان دبیرشورا
- دبیرشورای انضباطی دانشگاه
- مدیر حراست دانشگاه

تبصره ۵: رئیس شورای امر به معروف و نهی از منکر در صورت نیاز می تواند اشخاص حقیقی و حقوقی مربوط را به جلسات شورا دعوت کند.

۴- وظایف شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه به شرح زیر است:

- طراحی و برنامه ریزی مؤثر و مناسب در راستای احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر در دانشگاه
- ارتباط مؤثر و تعامل با سایر نهادهای ذیربط دانشگاه به منظور هماهنگی در نگرش و عملکرد
- نظارت مؤثر بر رویه ها و اقدام های جاری در دانشگاه از سوی کارگروه های مربوط در دانشکده ها و خوابگاه ها
- تعامل مؤثر با نهادهای مسئول در این خصوص در خارج دانشگاه
- تدوین آئین نامه اجرائی تیم های داوطلب یاوران معروف در دانشگاه

تبصره ۱ : شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه برای حسن اجرای وظایف خود ، دبیرخانه شورای امر به معروف و نهی از منکر را تشکیل می دهد.

تبصره ۲ : شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه برای پیگیری اهداف خود، در دانشکده ها و خوابگاه ها (و در صورت لزوم در سایر واحدهای تابعه دانشگاه)، کارگروه امر به معروف و نهی از منکر را تشکیل می دهد.

۵- کارگروه امر به معروف و نهی از منکر در هر واحد، وظیفه پیگیری و سرپرستی مسائل مربوط به نشر معروف و مقابله با منکر را بر عهده خواهد داشت.

۶- کارگروه امر به معروف و نهی از منکر در دانشکده متشکل از هفت عضو، به شرح زیر است:

- رییس دانشکده به عنوان رئیس کارگروه
 - معاون فرهنگی دانشکده
 - نماینده رئیس دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه
 - دو نفر از اعضای هیات علمی دانشکده با پیشنهاد رئیس دانشکده و تأیید شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه
 - نماینده بسیج اساتید دانشکده با معرفی رئیس کانون بسیج اساتید دانشگاه
 - یک تن از کارکنان دانشکده با پیشنهاد رئیس دانشکده و تأیید شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه
- تبصره ۱:** حکم اعضای کارگروه امر به معروف و نهی از منکر دانشکده ها توسط رئیس شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه صادر می شود.

تبصره ۲: در موضوعات دانشجویی، دبیر کارگروه می تواند از عضو دانشجویی با ویژگی حسن شهرت و مقبولیت حداکثری دعوت کند. در صورت فعال شدن تشکل های دانشجویی در موضوع امر به معروف و نهی از منکر، نماینده این تشکل به عنوان مدعو اولویت خواهد داشت.

تبصره ۳: حضور دست کم یک نفر از بانوان دانشکده در ترکیب کارگروه ضروری است.

تبصره ۴: رئیس کارگروه، یکی از اعضا را به عنوان دبیر برای پیگیری اجرای مفاد این آیین نامه در دانشکده تعیین می کند. وی مسئولیت بررسی اولیه وضعیت موارد ارجاعی و پیگیری های بعدی را برعهده خواهد داشت.

تبصره ۵: دبیر کارگروه دانشکده، در صورت نیاز می تواند اشخاصی دیگر از میان اساتید، اداره انتظامات و کارمندان را به جلسات کارگروه دعوت کند.

تبصره ۶: رئیس کارگروه وظیفه نظارت دقیق بر اجرای مصوبات کارگروه و سایر اقدامات صورت گرفته در این حوزه را برعهده خواهد داشت.

۷- کارگروه امر به معروف و نهی از منکر خوابگاه، متشکل از هفت عضو به شرح زیر است:

- مدیر امور دانشجویی رئیس کارگروه
 - نماینده مدیر فرهنگی دانشگاه دبیر کارگروه
 - رئیس اداره خوابگاه ها
 - نماینده رئیس دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه
 - نماینده اداره انتظامات خوابگاه ها
 - نماینده سرپرستان خوابگاه های دختران یا پسران به تناسب
 - نماینده دبیران کانون های فرهنگی خوابگاه دختران یا پسران به تناسب
- تبصره ۱:** دبیر کارگروه امر به معروف و نهی از منکر خوابگاه می تواند بر حسب نیاز اشخاص دیگر را به جلسات کارگروه دعوت کند.
- تبصره ۲:** دبیر کارگروه مسئولیت پیگیری اجرای مصوبات کارگروه و بررسی اولیه وضعیت موارد ارجاعی را برعهده دارد.
- تبصره ۳:** کارگروه امر به معروف و نهی از منکر خوابگاه مسئولیت رسیدگی به موارد مربوط به خوابگاه های خودگردان دانشگاه فردوسی مشهد را نیز بر عهده دارد.

۸- احکام عضویت اعضای کارگروه خوابگاه توسط رئیس شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه صادر می شود

۹- با صلاحدید شورای امر به معروف ونهی از منکر دانشگاه، جلسات مشترک بین دبیران کارگروه‌های دانشکده‌ها جهت هماهنگی وانتقال تجربیات، تشکیل می‌گردد. ضروری است این جلسات همراه با ثبت صورت جلسه برگزار شود.

۱۰- تشخیص و معرفی اشخاص خاطی به کارگروه‌ها بر عهده روسای دانشکده‌ها و مدیران واحدها، اداره انتظامات ، ضابطان کمیته انضباطی و دیگر نهادهای مسئول است.

۱۱-وظایف کارگروه های امر به معروف و نهی از منکر به شرح زیر است:

- مطالعه و بررسی گزارش‌ها
 - نظارت و سرپرستی اقدام‌های مرحله‌ای به نحو مقرر در این آیین نامه
 - ترویج فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر در دانشکده و خوابگاه
 - اشراف بر فضای فرهنگی دانشکده و خوابگاه از حیث رعایت شؤون اخلاقی
 - شناسایی فعالان در این عرصه از میان اساتید، کارکنان و دانشجویان و تشکیل تیم های یاور معروف از میان افراد خوشنام
- ۱۲-با توجه به ظرافت و پیچیدگی و داوطلبانه بودن امر به معرف و نهی از منکر، توصیه می‌شود اعضای فعال کارگروه‌ها، کمیته انضباطی و تیم های یاوران معروف و تشکل های ذیربط به صورت معنوی و مادی مورد تشویق قرار گیرند.

ماده ۴ : آموزش مجریان

لازم است برای ارتقای سطح آگاهی مجریان طرح، کارگاه‌های آموزشی توسط معاونت فرهنگی اجتماعی با همکاری دفتر نهاد مقام معظم رهبری در دانشگاه در موضوعات زیر برگزار شود:

- شرایط و مراحل امر به معروف و نهی از منکر و شناخت معروف و منکر و اولویت‌های آن بر پایه‌ی آموزه‌های دینی
 - روش های موثر در اجرای امر به معروف و نهی از منکر
 - مخاطب شناسی و روان شناسی جوانان
 - مهارت برقراری ارتباط موثر
 - مهارت مدیریت خشم
 - مهارت تقویت جرات و اعتماد به نفس لازم برای این امر
 - آشنایی با مقررات و آئین نامه های انضباطی دانشگاه
- تبصره :** موضوعات ضروری دیگر برای آموزش توسط شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه تعیین می گردد.

ماده ۵ : مقتضیات اجرایی

- ۱- لازم است برنامه‌ریزی‌های فرهنگی در حوزه معاونت فرهنگی اجتماعی دانشگاه، با سمت گیری لازم به سوی ترویج معروف، شناخت منکر و تعمیق احساس دلبستگی و گرایش به معروف و انزجار از منکر انجام شود.
- ۲- لازم است تبلیغات محیطی در محوطه پردیس، دربردارنده پیام‌های حکیمانه، معنوی و اخلاقی مرتبط به امر احیای فریضتین باشد.
- ۳- لازم است کلیه فعالیت‌های آموزشی، ترویجی و غیره از سوی تشکل‌ها و آحاد دانشجویی در راستای احیای فریضتین، مورد حمایت جدی معاونت فرهنگی اجتماعی دانشگاه قرار گیرد.

۴- لازم است اقدامات فردی و جمعی در زمینه عمل به امر به معروف و نهی از منکر از سوی استاد، دانشجو و غیره، مادامی که در محدوده ضوابط و اصول انجام گیرد مورد حمایت واقع شود. هر گونه پیشنهاد تأسیس تشکل دانشجویی در این حوزه بایستی از سوی معاونت فرهنگی و اجتماعی مورد حمایت لازم قرار گیرد.

۵- مسئولان دانشگاه موظفند حمایت و تکریم لازم را از آمران به معروف و ناهیان از منکر در هر سطحی به عمل آورند، به گونه‌ای که آنان با بی‌مهری، کم‌توجهی، توهین و تحقیر مواجه نشوند.

۶- نظارت عمومی توأم با نقد مشفقانه بر رفتار مسئولان و بالادستان، یکی از ابعاد مهم فریضه امر به معروف و نهی از منکر محسوب می‌شود و لازم است به عنوان یک حق مدنی و شرعی به رسمیت شناخته شود. همه اقدامات فردی و گروهی در راستای اعمال این حق، لازم است مورد تکریم و تشویق واقع شود. در عین حال رعایت اصول ادب و احترام متقابل و عمل در چارچوب‌های قانونی و حفظ مصالح مربوط به نظم عمومی نیز وظیفه مهم ناظران، منتقدان و آمران و ناهیان محسوب می‌شود.

۷- هرگونه عمل و اقدامی تحت عنوان امر به معروف و نهی از منکر، نظارت، انتقاد و ... چنانچه خارج از محدوده‌ی مقررات و چارچوب‌های مقرر قانونی انجام شود و نظم عمومی را به مخاطره اندازد، مصداق بارزی از منکر تلقی می‌شود و لازم است از سوی نهادهای قانونی دانشگاه برخورد مناسب با آن صورت گیرد.

۸- با توجه به اینکه دعوت عملی به کار نیک و امر خیر، مؤثرترین روش در گسترش معروف در جامعه است، لازم است اқشار مرجع در دانشگاه بویژه مدیران و اعضای هیأت علمی، مظهر و نشانه راستینی از عمل به معروف و پرهیز از منکر و پیشگام در تعهد به وظایف دینی، احکام شرعی و هنجارهای اخلاقی باشند.

۹- لازم است از طریق برنامه‌ریزی‌های مناسب فرهنگی، به طور پیوسته جلوه‌های بارز عامل معروف و دور از منکر به ویژه در سطح دانشجویی، شناسایی و به نحو شایسته مورد تقدیر قرار گیرند.

۱۰- در مقام عمل به فریضه‌ی امر به معروف و نهی از منکر، شناخت و آگاهی تفصیلی از معروف و منکر و اولویت‌ها، ضروری است. بعلاوه با توجه به توان و امکانات باید برای احیای امور معروف و رفع امور منکر تلاش شود.

۱۱- مفاد این منشور نباید با اساسنامه نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه منافات داشته باشد.

ماده ۶: مهم‌ترین مصادیق معروف و منکر در دانشگاه

موارد زیر به عنوان شماری از مهم‌ترین مصادیق معروف و منکر در دانشگاه در نظر گرفته شده‌اند. با این توضیحات که اولاً معروف و منکر انحصاراً در آنها خلاصه نمی‌شود؛ ثانیاً در تعیین این مصادیق ویژگی‌های محیط دانشگاهی لحاظ شده است. ثالثاً ملاک اولویت بندی یا اهتمام ویژه بدانهاست شرع یا بروز عملی بیشتر در دانشگاه.

الف. مهم‌ترین معروفات در دانشگاه

- ۱) حفظ و تقویت نظام جمهوری اسلامی ایران
- ۲) پاسداشت ارزش‌های ملی و مذهبی و تعظیم شعائر دینی
- ۳) تقویت روحیه و اخلاق علمی و پژوهشی
- ۴) مسئولیت‌پذیری، روحیه کار و تلاش جهادی، وفای به عهد، انجام دقیق و بهنگام وظایف
- ۵) صیانت از اموال و سرمایه‌های عمومی
- ۶) رعایت حقوق مالکیت فکری و معنوی
- ۷) پاسداشت کرامت انسانی و رعایت حرمت اشخاص، تکریم واقعی مخاطب و ارباب رجوع، رعایت متانت گفتار در مواجهه

- ۸ رعایت الگوی متعادل حجاب و عفاف
- ۹ گسترش فرهنگ نقد و نظارت و مطالبه‌گری منصفانه از مسئولان
- ۱۰ تقویت روحیه تحمل و مدارا در تعاملات اجتماعی و پذیرش تنوع سلايق در چارچوب ارزش‌ها و هنجارهای دینی و ملی
- ۱۱ تقویت بنیان خانواده و تسهیل و ترویج ازدواج آسان

ب. مهم‌ترین منکرات در دانشگاه

- ۱ مسئولیت‌گریزی، تنبلی، راحت‌طلبی، کم‌فروشی، کاستی و تأخیر در انجام وظایف علمی و شغلی
 - ۲ بهره‌برداری از امکانات و تجهیزات و سرمایه‌های عمومی برای منافع و اغراض شخصی
 - ۳ بی‌مبالاتی در موضوع بیت‌المال، اسراف و به‌هدر دادن امکانات عمومی
 - ۴ سرقت علمی و هرگونه سوء رفتار آموزشی و پژوهشی
 - ۵ سوءخلق و سلوک نامناسب در مواجهه با مخاطب؛ به‌طور مثال استاد در برابر دانشجو، مدیر و مسئول در برابر زیردست، کارمند در برابر ارباب رجوع و بالعکس
 - ۶ نابردباری، خشونت فکری و اخلاقی در رقابت‌های اجتماعی، صنفی و گروهی
 - ۷ نقد‌گریزی، خودپسندی و کبر ورزی، بی‌توجهی به خواسته‌ها و مطالبات درست دانشگاهیان
 - ۸ پوشش نامناسب و ظاهرآرایی غیرمقبول از سوی دختران و پسران و رفتارهای عشوه‌گرانه، عدم رعایت حدود ارتباط مشروع با دیگران
 - ۹ آزار جسمی و روحی و هرگونه تعرض به دیگران
- تبصره ۵:** تعیین اولویت معروفات و یا منکرات در دانشگاه برعهده شورای امر به معروف و نهی از منکر دانشگاه است.